Kvinderne og valget

Taler
Marie Høeg

Omstendigheter
Foredrag på Kvindemøtet

Stemmeretten er Midlet, det eneste Middel, som giver det enkelte Individ anledning til at influere paa Samfundet, dets Love og Vedtægter. Alle de, som er uheldig stillet, de, som paa en eller annen Maade lider under Samfundsordningen, har i Stemmeretten et Middel til selv at kunne modarbeide de Ulemper, som trykker dem. Raar vi ved dette, da maa vi ogsaa forstaa hvilken Magt der ligger i Stemmeretten, og hvor værdifuld denne Ret i Grunden er, da forstaar vi ogsaa, hvor galt det var, at denne Ret forbeholdtes Halvdelen av Befolkningen, at den var lagt i Hænderne paa alle Mænd, mens Kvinderne holdtes helt udenfor, de - Kvinderne mener jeg - som har ikke bare de Interesser at varetage, som falder sammen med Mandens, men som ogsaa har Særinteresser at varetage. Derfor, mine Damer, er Kvindestemmeretten intet Indgreb i Mandens Rettigheder, men Mandsstemmeret alene har været et Indgreb og et Overgreb i Kvindens Menneskerettigheder.

Det er blit sagt, at et Lands Kulturtrin kan maales efter den Stilling, som dets Kvinder indtager - og naar vort Land nu har rykket et Trin høiere op blant Kulturstaterne - derved, at det har brudt med et Princip, dikteret af gamle Fordomme og et Skjævt Livssyn - naar Kvindernes Stilling er Maalestokken for vort Lands Kultur, saa skylder vi ogsaa Landet at hævde vor Stilling; burde huske, at hver og en af os her har et Ansvar; vi kan være temmelig overbevist om, at de norske Kvinders Deltagelse ved dette Valg ikke kommer til at foregaa upaaagtet - vi blir fulgt med den største Opmerksomhed rundt omkring i Europa, baade af Reformvenner og af Reformfiender. Enhver stemmeberettiget Kvinde i dette Land pligter derfor, - under dette Valg - at tage et Standpunkt - ingen kan komme forbi den Sandhed, at Stemmeret er Stemmepligt -. Der findes Kvinder, som dette ikke er gaaet op for, og Undskyldningerne er mange - først har vi nu dem, som siger, at de ikke forstaar sig paa det - de har ikke Tid - ja

undskyld mine Damer, men jeg tror det næsten ikke. For det første, saa er det nu slet ikke saa indviklet, at et menneske med fulde 5 Sanser ikke kan begribe det. Paa hvilken Maade faar nu Mændene Rede paa det? Jo, de læser Aviserne og snakker om det. Kvinderne faar gjøre ligedan, - men saa er det Tiden - findes det noget i et Menneskeliv, som er saa tøieligt som Tiden? Neppe - og den Erfaring har vi da vist alle gjort, at naar det er noget, vi virkelig vil, saa strækker Tiden som oftest til, - vi tar overtvert, sm det heder. Saa har vi de Kvinder, som trækker på Skulderne, naar de hører nævne Ordet Stemmeret, de bruger gjerne affeie det med, at de ikke interesserer sig for Politikk - det at en ikke interesserer sig for Politikk er jo det samme, som at en ikke interesserer sig for sit Lands Aliggender, det er i Virkeligheden en Mangel paa Patriotisme og er ikke det mindste at undskylde. Forresten har nu ikke de Rettigheder, som Kvinderne nu har faat egentlig noget med Politikk at bestille, jeg mener Politik i dette Ords oprindelige Betydning, det er mulig, jeg gjør mig skyldig i en Misforstaaelse, skjønt jeg efter Evne har forsøgt at sætte mig in i det; men jeg kan ikke forstaa, hvad ens politiske Anskuelser har med det kommunale Stell at gjøre, med mindre der da menes det sammensatte moderne Ord: Kommunal-Politik. Jeg skal imidlertid ikke nu udtale mig mer om dette. Her i Byen har man jo ogsaa fundet det at være fornuftig, at Kvinderne deler sig mellem de bestaaende Partier, og det skal være sagt til de herværende Organisationers Ros, at de gjennemgaaende har stillet seg velvillige overfor Kvindernes Fordringer. Stemmeretsforeningen Diskussionsforeningen foreslog nemlig for de herværende Partier, som agter at opstille egen Liste til Kommunevalget - 15 kvindelige Repræsentanter til Fordeling paa de forskjellige Lister - af Kvinderne vil man have seet, at der paa alle 4 Lister er opført Kvinder, blant hvilken Afholdspartiet og Arbeiderpartiet har de færreste.

Naar de 2 Foreninger, Stemmeretsforeningen og Diskussionsforeningen foreslog 15 Kvinder til Salg i Kommunestyret, saa var det, fordi Tredjedelen af Hortens stemmeberettigede Indvaanere er Kvinder, og det turde være en billig Fordring, at Repræsentanternes Antal rettede sig efter Vælgernes Antal. Hvor mange Kvinder, der blir valgt ind i Kommunestyret, staar til Vælgerne at afgjøre. Hvis man imidlertid tør drage nogen Slutning af de allerede undne Valg her i Byen, hvor kun Mænds Stemmer afgjorde Sagen, da blir ok Kvinderne meget sparsomt repræsenteret i Hortens Kommunestyre - jeg sigter nemlig til de kommunale Institutioner, hvor Kvinder, ifølge den nye Ordning kan Indvælges, og hvor valget foregaar i Repræsentantskabet. I fjor valgtes, som vi nok husker, med meget Forsigtighed en eneste Kvinde ind i Fattigkommissionen - i Aar

dristede man sig til at vælge ind en til i samme Styre - i Skolestyret derimod ingen. De vise Herrer mente nok, at i Skolestyret hører kun Mænd hjemme - det hjalp ikke, at her nævntes nogen, hvis Indhaver maa ansees at have en vis Autoritet paa Skolevæsenets Omraade, som netop gjennem sit Arbeide er knyttet til Skolevæsenet med sin varmeste Interesse - det ser næsten du til at største Delen af de gode Herrer i Repræsentantskabet har havt til Opgave ay holde Kvinder ude fra Skolestyret, saa længe som muligt. Mod denne Fremgangsmaade, mine Damer, mener jeg, at vi skulde nedlægge en kraftig Protest - Skolen er jo netop en af de Institutioner, som ikke kan undvære Kvinderne. Af Skolen afhænger for en stor Del Nationens Fremtid - ikke bare Landets Sønner, men ogsaa Landets Døtre faar her sin Retledning for Livet. Kvinderne har været med at tage det tyngste Løft i Skolens Reisning, tør nogen sige, at de ikke har klaret det Arbeide godt? Jeg tænker, vi kan være vel fornøiet med vor Lærerindestandm trods det, at de fra først af fik mindre Uddannelse, og trods det, at de nu, med samme Uddannelse som sine mandlige Kollegaer arbeider for halv Løn.

Det Arbeide og den Indsigt, Kvinderne har lagt for Dagen i vort Lands Oplysningsarbeide berettiger ikke til at holde dem udenfor Ledelsen. Det er Sneversynthed, som ikke bør taales; men vi Kvinder faar være opmerksomme paa, hvad der foregaar, og gjennem Stemmeretten har vi et Middel til at rette paa den Slags. Vi faar vælge in i Kommunen Mænd, som representerer Kvinders Rettigheder og Kvinders Meninger.

De Mænd, som undervurderer Kvinderne, kun fordi de er Kvinder, bør vi Kvinder ikke stemme paa, lad os blive enige om at stryge deres Navne af Listen. Troldet, som er sig delv nok, har vi ingen Brug for, verken i Mands eller Kvindeskikkelse. I det store og hele bør vi være forsigtige med de Navne, som vi giver vor Stemme, lad Stemmegivningen frem for alt være en Samvittighedssag; findes der et Navn paa Listen, som en ikke har Tillid til, saa stryg det.

Der vil naturligvis ikke med de Rettigheder, Kvinderne hidtil har vundet, indtræde nogen epokegjørende Forandringer i Samfundsordningen, der vil ganske sikkert gaa Aar, før deres Indflydelse bliver synderlig merkbar - Kvinderne maa jo først sætte sig grundig ind i de forskjellige Gjøremaal og de faa, som fra Begyndelsen af blir indvalgt i Styret, kommer ganske sikkert til at arbeide under saa aarvaagne Blikke, at det baade er klogest og naturligst at iagttage den største Forsigtighed.

Men allerede det, at Kvinderne har faaet Medbestemmelsesret i Samfundets Anliggender, er jo i sig selv noget af stor moralsk Betydning.

Vi ved jo, at den, som ikke har nogen Medbestemmelsesret i de Ting, som andgaar en selv - den, som maa føie sig i disse Ting efter andres Vilje og Afgjørelse - han maa paa en eller annen maade være at betragte som aandsunderlegen, han blir med andre Ord gjort umyndig, og det er noget af dette Umyndighedspræg, som nu er taget bort fra Kvinderne - vor Medbestemmelsesret var negtet os paa Grundlag af den Anskuelse, at Kvinderne var Manden aandelig underlegne, og at denne Anskuelse har havt Tilbagevirkning på Kvinderne er jo selvsagt - den har gjort os sløve og ligeglade, den har lammet vor Selvtillid og slappet vor Menneskelige Ansvarsfølelse, den er den diregte Aarsag i, at der den Dag i dag findes Kvinder, som synes, at de intet har med dette at bestille, de overlader alt saa trygt i andres Hænder, inderlig fornøiet over at slippe Bryderiet, den har frembragt falske Forestillinger, som har stjaalet Kvindens Selvfølelse. Samfundet er ikke noget udenom os, men det er noget, vi er med i - alt det, som angaar dette Samfund, angaar direkte eller indirekte hvert enkelt Medlem, og Kvinderne ligesaa meget som Mændene. Lad os se, om der findes Ting her i dette Samfund eller i denne Kommune, som ikke angaar Kvinderne. Vi har som jeg nævnte Skolevæsenet, Fattigvæsenet og Sundhedvæsenet, vi har de forskjellige Regler, som gaar ind under Politivedtægterne, Reguleringen af Udsalgsstederne for berusende Drikke, Stængning og Aabning af Butikerne etc, vi har Bygningskommisjonen og vi har Ligningskomminsjonen, vi har Regulering af Byens Gader og vi har disses Vedligeholdelse, vi har Gadebelysning og vi har Hortens Vandverk. Mine Damer, jeg spør, om Hortens stemmeberettigede Kvinder ikke har noget med alt dette at gjøre.

Vi faar prøve at samle os - lad os vise, at Kvinderne her i Byen forstaar at værdsætte sine Rettigheder - forstaar at hævde sin Medbestemmelsesret - vi vi pligter det af Hensyn til os selv, vor Kommune og vort Land!

Kilde
"Gjengangeren", Hortens og Aasgaardstrands blad, Nr 143, Tirsdag den 3die December 1901.

Emneoversigt
Foredrag, Kvinner, Kvinnesak, Likestilling, Stemmerett, Valg

URI
https://www.virksommeord.no/tale/kvinderne-og-valget